

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) เพื่อศึกษา สภาวะจิตสังคมในเด็กป่วยเรื้อรัง ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ลักษณะประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นบิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กป่วยโรคธาลัสซีเมีย โรคไขหรือโรคหัวใจรูห์มาติก และโรคกลุ่มอาการเนฟโรติก ที่มารับการตรวจรักษาแบบผู้ป่วย-นอกที่หน่วยโลหิตวิทยา หน่วยโรคหัวใจและหน่วยโรคไต แผนกกุมารเวชศาสตร์ โรงพยาบาล จุฬาลงกรณ์ ตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ.2533 ถึงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2533 โดยไม่จำกัด เพศ เชื้อชาติ ศาสนาและรายได้ของครอบครัว

การเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดลักษณะของผู้ป่วยเด็กดังนี้

1. มีอายุระหว่าง 3-10 ปี
  2. เป็นผู้ป่วยนอก (out patient) ทั้งผู้ป่วยเก่าและผู้ป่วยใหม่
  3. ผู้ป่วยได้รับการตรวจวินิจฉัยและรักษามาแล้วไม่ต่ำกว่า 3 เดือน
  4. มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่เป็นผู้รับผิดชอบในการตัดสินใจให้การรักษา เลี้ยงดูผู้ป่วยมา ด้วย เพื่อเป็นผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม
  5. บิดามารดา หรือผู้ปกครองที่เป็นผู้รับผิดชอบในการตัดสินใจให้การรักษา เลี้ยงดูผู้ป่วยสามารถเข้าใจภาษาไทยได้ดี ไม่เป็นโรคจิตหรือโรคประสาท และยินดีให้ความร่วมมือในการศึกษา
- กลุ่มบิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กป่วยเรื้อรัง ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งหมด 203 คน โดยเป็นผู้ปกครองของเด็กป่วยโรคธาลัสซีเมีย จำนวน 75 ราย โรคไขหรือโรคหัวใจรูห์มาติก จำนวน 56 ราย และโรคกลุ่มอาการเนฟโรติก จำนวน 72 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเพื่อประเมินสภาวะจิตสังคมในเด็กป่วยเรื้อรังนี้ เป็นแบบสอบถาม เพื่อประเมินปัญหาที่สร้างขึ้นโดยอาศัยการศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้ เป็นแบบสอบถามที่ให้ผู้ปกครองของเด็กป่วยเป็นผู้ตอบ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล แบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

1.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ปกครองเด็กป่วย ได้แก่ อายุ เพศ ศาสนา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา ลักษณะครอบครัว ทักษะคิดของเด็กป่วย (ดังรายละเอียดในภาคผนวก หน้า 152)

1.2 ข้อมูลทั่วไปของเด็กป่วย ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา ระยะเวลาการรักษา วิธีการรักษาเด็กป่วย (ดังรายละเอียดในภาคผนวก หน้า 154)

ส่วนที่ 2 ข้อมูลในการสำรวจและประเมินสภาวะจิตสังคมของเด็กป่วยเรื้อรัง ซึ่งประกอบด้วยข้อมูล 2 ส่วนดังนี้คือ

2.1 ข้อมูลที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กป่วยเรื้อรัง ซึ่งแสดงถึงปฏิริยาต่อการเจ็บป่วยเรื้อรัง โดยให้ผู้ปกครองของเด็กป่วยตอบจากการสังเกตว่าเด็กป่วยมีอาการทางกาย จิตใจ และพฤติกรรมต่าง ๆ โดยเป็นติดต่อกันอย่างน้อยทุกวันเป็นเวลา 2 อาทิตย์ขึ้นไป โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

2.1.1 ข้อมูลที่เกี่ยวกับปฏิริยาของเด็กป่วยเรื้อรังที่มีอายุระหว่าง 3 ปี - 6 ปี (เด็กวัยก่อนเรียน) ซึ่งมีข้อคำถามทั้งสิ้น 20 ข้อ (ดังรายละเอียดในภาคผนวกหน้า 156)

2.1.2 ข้อมูลที่เกี่ยวกับปฏิริยาของเด็กป่วยเรื้อรังที่มีอายุระหว่าง 7 ปี - 10 ปี (เด็กวัยเรียน) ซึ่งมีข้อคำถามทั้งสิ้น 33 ข้อ (ดังรายละเอียดในภาคผนวกหน้า 157)

2.2 มาตรฐานประเมินค่าเพื่อประเมินปัญหาสภาวะจิตสังคมของผู้ปกครองเด็กป่วย ซึ่งประกอบด้วยข้อความที่เกี่ยวข้องกับสภาวะจิตสังคมต่าง ๆ 8 หัวข้อ คือ ความกลัว ความวิตกกังวล ความรู้สึกผิด การเลี้ยงดูผู้ป่วย ชีวิตส่วนตัวและสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว การติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ โดยมีข้อคำถามทั้งสิ้น 47 ข้อย่อย โดยประเมินตามความรู้สึกของผู้ปกครองของเด็กป่วย ซึ่งแบ่งเป็น 4 ระดับคือ ตรงกับความรู้สึกมาก ตรงกับความรู้สึกปานกลาง ตรงกับความรู้สึกน้อย และไม่ตรงกับความรู้สึกเลย (รายละเอียดของเครื่องมือแสดงไว้ในภาคผนวก หน้า 159)

การหาความตรงของเครื่อง (Validity)

นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิทาง การแพทย์และการสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ ซึ่งมีความรู้ในเรื่องที่ศึกษานี้ จำนวน 4 ท่าน พิจารณา ผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวประกอบด้วย

กุมารจิตแพทย์ประจำหน่วยกุมารจิตเวช แผนกจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2 ท่าน

อาจารย์นักสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ประจำแผนกกุมารเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 1 ท่าน

อาจารย์นักสังคมสงเคราะห์ประจำคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 1 ท่าน

จากนั้นจึงนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปหาความเชื่อถือได้ (Reliability) ต่อไป

การหาความเชื่อถือได้ (Reliability)

นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา และได้รับการปรับปรุงแก้ไข แล้วไปทดสอบใช้กับเด็กป่วยด้วยโรคธาลัสซีเมีย โรคไข้หรือโรคหัวใจรูห์มาติก และโรคกลุ่ม อากาการเนฟโรติก จำนวน 20 ราย จากนั้นจึงนำคะแนนที่ได้ไปคำนวณหาค่าความเชื่อถือได้ใน ส่วนที่ 2 หัวข้อ 2.2 (ข้อมูลเกี่ยวกับสภาวะจิตสังคม) โดยวิธีของครอนบาช (Cronbach's Coefficient Alpha) มีสูตรดังนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2530)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\sum V_i}{V_t} \right)$$

เมื่อ α คือ ความเชื่อถือได้

n คือ จำนวนข้อของแบบสอบถาม

V_i คือ ความแปรปรวนของคะแนนในแต่ละส่วน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงหัวหน้า แผนกกุมารเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ภายหลังจากได้รับการอนุมัติให้เก็บข้อมูลได้แล้ว ผู้วิจัยจึง เข้าพบหัวหน้าหน่วยโรคไต โรคหัวใจ และโลหิตวิทยา เพื่อชี้แจงรายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองตามขั้นตอน โดยมีการทำ Pilot study เพื่อหาข้อบกพร่องในการดำเนินงานทุกขั้นตอน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แนะนำตัวกับผู้ปกครองหรือผู้รับผิดชอบให้การตัดสินใจในการเลี้ยงดูผู้ป่วย ชี้แจงจุดประสงค์และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
2. ให้ผู้ปกครองหรือผู้รับผิดชอบให้การตัดสินใจในการเลี้ยงดูผู้ป่วยตอบแบบสอบถาม
3. ถ้าผู้ตอบแบบสอบถามที่อ่านหนังสือไม่ได้ หรือไม่สะดวกในการเขียนคำตอบ ผู้วิจัยจะเป็นผู้อ่านคำถามให้ฟังและบันทึกคำตอบลงในแบบสอบถามแทน
4. การเก็บข้อมูลจะทางผู้ปกครองหรือผู้รับผิดชอบให้การตัดสินใจในการเลี้ยงดูผู้ป่วย ตอบแบบสอบถามในช่วงเวลาที่ผู้ตอบรู้สึกสะดวก ผู้วิจัยจะอยู่ใกล้ ๆ เพื่อชี้แจงข้อสงสัย
5. เมื่อได้รับแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยจะตรวจสอบความครบถ้วนของคำถาม ถ้าข้อความใดขาดหายไปจะซักถามผู้ตอบแบบสอบถามให้สมบูรณ์ครบทุกข้อ
6. นำข้อมูลที่ได้ในส่วนที่ 2.2 มาให้คะแนน และรวมคะแนนเป็นรายบุคคล โดยกำหนดคะแนนไว้ดังนี้

ข้อความที่เป็นทางบวกให้คะแนน 3 สำหรับคำตอบที่ว่า "ตรงกับความรู้สึกที่สุด"			
"	2	"	"ตรงกับความรู้สึกบ้าง"
"	1	"	"ไม่แน่ใจ"
"	0	"	"ไม่ตรงกับความรู้สึกเลย"

ข้อความที่เป็นทางลบให้คะแนนกลับกันกับข้อความทางบวก

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. คำนวณหาอัตราร้อยละข้อมูลส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2.1 โดยนำเสนอโดยการบรรยายและตารางประกอบคำบรรยาย
2. คำนวณหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานในข้อมูลส่วนที่ 2.2 ซึ่งเป็นปัญหาสภาวะจิตสังคมของผู้ปกครอง เด็กที่ป่วยเรื้อรัง นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย และเรียงลำดับก่อน-หลังตามความสำคัญของปัญหาสภาวะจิตสังคม โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ย และเรียงลำดับก่อน-หลังตามความสำคัญของปัญหาสภาวะจิตสังคม โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ย ปัญหาสภาวะจิตสังคมที่มีค่าเฉลี่ยสูงแสดงว่ามีความสำคัญมาก เพราะเป็นปัญหาส่วนมาก ข้อมูลที่ได้นี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานทางด้านสภาวะจิตสังคมในเด็กป่วยเรื้อรัง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2520)

1. ค่าเฉลี่ย

$$\bar{X} = \frac{\sum fX}{N}$$

$\bar{X}$ คือ ค่าเฉลี่ย

f คือ จำนวนความถี่ของคะแนนแต่ละหน่วย

X คือ คะแนนแต่ละหน่วย

$\sum fX$ คือ ผลรวมของผลคูณระหว่างคะแนนกับความถี่ของคะแนนหน่วยนั้น ๆ

N คือ จำนวนคนทั้งหมดในกลุ่มตัวอย่าง

2. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum fX^2 - \frac{(\sum fX)^2}{N}}{N - 1}}$$

S.D คือ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X คือ คะแนนแต่ละหน่วย

f คือ ความถี่ของคะแนนแต่ละหน่วย

$\sum$ คือ ผลรวมของการวัด

N คือ จำนวนคนทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่าง